

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ESG В ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

IMPLEMENTATION OF ESG PRACTICES IN THE ACTIVITIES OF UKRAINIAN COMPANIES DURING THE WAR PERIOD

У статті досліджено стан та тенденції розвитку практики впровадження ESG в діяльність українських компаній у воєнний період та запропоновані рекомендації адаптації даної практики в сучасних умовах. Досягнення мети дослідження, зумовило необхідність постановки та вирішення наступних завдань: визначити основні поняття та принципи практики ESG та їх адаптацію в умовах воєнного конфлікту; проаналізувати переваги та виклики впровадження практики ESG у воєнний час; дослідити ролі державних інституцій у стимулюванні компаній впроваджувати практику ESG у воєнний період. Визнання даної практики, яка взаємопов'язана з корпоративною соціальною відповідальністю, є нечіткою конструкцією, що потребує від підприємства зростання рівня операційних витрат і відмови від багатства акціонерів, з іншого боку, дотримання ESG-принципів, надають компаніям репутаційні переваги, підвищують довіру інвесторів, оптимізують використання ресурсів і створюють нові ринкові можливості, які з часом можуть бути позитивно оцінені ринками капіталу. Запропонована схема впровадження та адаптації ESG в умовах воєнного конфлікту в Україні, може бути реалізована українськими компаніями як орієнтир, що надасть можливість коригувати її під нові виклики та потреби. Незважаючи на всі проблеми та перешкоди, впровадження практики ESG є важливим кроком у напрямі сталого розвитку для українських компаній. Досягнення екологічних, соціальних та корпоративних цілей може не лише зміцнити репутацію компаній, а й прискорити відновлення після воєнного конфлікту та сприяти стабільному розвитку країни в цілому. У воєнний час, коли країна знаходиться в напруженій ситуації, діяльність українських компаній стає особливо важливою для забезпечення економічного розвитку країни та її обороноздатності.

Ключові слова: ESG, корпоративна соціальна відповідальність, політика, компанія, практика впровадження, корпоративне управління, воєнний період, конкурентоспроможність, репутація.

The article examines the state and trends in the development of the practice of ESG implementation in the activities of Ukrainian companies during the war period and offers recommendations for the adaptation of this practice in modern conditions. Achieving the goal of the research made it necessary to set and solve the following tasks: to define the basic concepts and principles of ESG practice and their adaptation in the conditions of a military conflict; analyze the benefits and challenges of implementing ESG practices in wartime; explore the roles of government institutions in encouraging companies to implement ESG practices during wartime. Recognition of this practice, which is interconnected with corporate social responsibility, is a vague construction that requires the company to increase the level of operating expenses and give up the wealth of shareholders, on the other hand, compliance with ESG principles provide companies with reputational advantages, increase investor confidence, optimize use of resources and create new market opportunities, which over time can be positively evaluated by the capital markets. Overall, wartime can be a challenge for Ukrainian companies to implement ESG practices, but government institutions can play an important role in encouraging these practices by providing security, financial support, legalization and incentives, cooperation and support for innovation. The proposed scheme for the implementation and adaptation of ESG in the conditions of the military conflict in Ukraine can be implemented by Ukrainian companies as a reference point, which will provide an opportunity to adjust it to new challenges and needs. Despite all the problems and obstacles, the implementation of ESG practices is an important step in the direction of sustainable development for Ukrainian companies. Achieving environmental, social and corporate goals can not only strengthen the reputation of companies, but also accelerate recovery from military conflict and contribute to the sustainable development of the country as a whole. In wartime, when the country is in a tense situation, the activities of Ukrainian companies become especially important for ensuring the economic development of the country and its defense capability.

Keywords: ESG, corporate social responsibility, policy, company, implementation practice, corporate governance, wartime, competitiveness, reputation.

УДК 330.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.84-6>

Середюк К.В.

аспірантка кафедри економічної теорії, обліку та оподаткування, Київський національний університет будівництва і архітектури

Serediuk Kateryna

Kyiv National University of Construction and Architecture

Постановка проблеми. У сучасному світі все більше уваги приділяється проблемам, пов'язаним з охороною довкілля, соціальною відповідальністю та корпоративним управлінням. ESG (environmental, social, and governance) вважається ключовими складовими врахування впливу діяльності компаній на довкілля, суспільство та якість управління. Українські компанії не виняток і спостерігається зростаючий інтерес до впровадження ESG практик у свою діяльність.

Впровадження ESG практик дає компаніям конкурентну перевагу на ринку і може сприяти залученню інвестицій. Великі інвестори все більше

звертають увагу на соціальну відповідальність та сталість діяльності компаній, і ті, що впроваджують ESG практики, мають більші шанси привернути увагу таких інвесторів. Впровадження заходів ESG у діяльність українських компаній у воєнний час могло б мати значний вплив на збереження стабільності та забезпечення безпеки як компаній, так і суспільства в цілому.

Незважаючи на широке визнання принципів корпоративної соціальної відповідальності, необхідності їх застосування в корпоративному управлінні та прийнятті стратегічних рішень, тема впровадження практики ESG, продовжує залишатися дискусійною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Завдяки багатьом науковим роботам зарубіжних дослідників питання про вплив кліматичних ризиків на фінансове становище компаній та можливості, які вони приносять, набули широкого розгляду. Західна наукова думка виражена через праці М. Алда [1], П. Матоса [5], Р. Коуза, Р. Сендера, Д. Елкінгтон, Ларрі Фінк, Роберт Г. Еклз, Н. Ейр, Н. Ховарт та ін. Серед вітчизняних науковців необхідно виділити роботи В.Л. Андрущенко, С.М. Клименко, Н.М. Левченко та А.М. Ткаченко. Окрім наукової роботи, виклики стратегій ESG висвітлюються в багатьох звітах і робочих документах ООН [3], Світового економічного форуму, Організації економічного співробітництва та розвитку, Міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної енергетичної агенції та ін.

Метою статті є вивчення можливостей впровадження практики ESG в діяльність українських компаній у воєнний час та її вплив на економічний розвиток та обороноздатність країни загалом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Компанії в усьому світі приділяють все більше інтересу та ресурсів екологічним, соціальним питанням та питанням управління (ESG). ESG є скороченням від Environmental, Social, and Governance (екологічні, соціальні та управлінські) практики. Вони відносяться до визначення і врахування в компанії діяльності щодо охорони навколишнього середовища (Environmental), соціальної відповідальності (Social) та ефективного корпоративного управління (Governance).

Дослідження показують, що компанії з потужними програмами сталого розвитку значно перевершують компанії, які не мають даних програм. Інвестиції в сталий розвиток створюють безповоротні витрати та неефективність, збільшуючи продуктивність у довгостроковій перспективі. [4]. Україна зазнала воєнного конфлікту в останні роки, що складає певну специфіку для адаптації ESG практик. Розглянемо, деякі можливі принципи адаптації ESG в умовах воєнного конфлікту в Україні:

1. Екологічна віднова та вплив: підтримка програм відновлення навколишнього середовища, оцінка впливу воєнного конфлікту на довкілля.

2. Соціальний вплив: допомога постраждалим від війни спільнотам, врахування питань безпеки праці, підтримка місцевих ініціатив.

3. Управління і прозорість: забезпечення прозорого корпоративного управління в умовах воєнного конфлікту, боротьба з корупцією, етика управління та інші аспекти. Адаптація ESG практик в умовах воєнного конфлікту в Україні вимагає спеціальної уваги до особливостей військової ситуації та нестабільності. Компанії повинні приділяти увагу збалансованому розвитку, враховувати вплив своєї діяльності на військову ситуацію та

надавати підтримку постраждалим від війни спільнотам. Крім того, важливо забезпечити ефективне корпоративне управління і прозорість у умовах нестабільності.

Запровадження та адаптація ESG в умовах воєнного конфлікту в Україні може бути реалізована в рамках наступної схеми (рис. 1).

Розглянемо більш детально кожний крок адаптації та впровадження:

1. Формування структури управління ESG: Уряд України або відповідний орган приймає рішення про створення спеціального відділу, комісії або командного центру для координації запровадження ESG. Ця структура має бути відповідальною за розробку та впровадження стратегії ESG в умовах воєнного конфлікту.

2. Оцінка та аналіз: Спеціальна команда аналітиків та експертів проводить оцінку впливу конфлікту на екологію, соціальну ситуацію та управління в країні. Вони аналізують наслідки конфлікту та ідентифікують основні виклики та потенційні можливості для впровадження ESG.

3. Розробка стратегії: На основі аналізу, команда розробляє стратегію ESG, яка враховує специфіку воєнного конфлікту в Україні. Ця стратегія повинна визначити конкретні цілі, завдання та заходи по запровадженню ESG і прогресивного відновлення країни.

4. Впровадження та нормативне регулювання: Уряд вносить відповідні зміни до законодавства, які сприятимуть запровадженню ESG в умовах воєнного конфлікту. Такі зміни можуть включати закони про охорону навколишнього середовища, соціальне забезпечення та норми управління організаціями.

5. Моніторинг та звітність: Уряд або спеціальна комісія встановлює систему моніторингу та звітності, яка відстежує прогрес впровадження ESG. Звіти про результати моніторингу повинні бути доступними для громадськості та зацікавлених сторін.

6. Співробітництво з міжнародними організаціями: Україна активізує співробітництво з міжнародними організаціями, такими як ООН, Всесвітній банк та Європейський союз, для підтримки та отримання фінансової, технічної та експертної допомоги впровадження ESG в умовах воєнного конфлікту.

7. Постійне вдосконалення: Комісія або відповідна структура має забезпечувати постійне вдосконалення стратегії ESG та її адаптацію до умов воєнного конфлікту.

Дана схема є загальним орієнтиром для запровадження та адаптації ESG в умовах воєнного конфлікту в Україні і може бути налаштована та доповнена відповідно до конкретних потреб та обставин країни.

Загалом, впровадження практики ESG має свої переваги для українських компаній під час воєн-

Рис. 1. Схема запровадження та адаптації ESG в умовах воєнного конфлікту в Україні

Джерело: розроблено автором

ного часу, але при цьому потребує урахування викликів, які можуть виникнути у таких умовах. Впровадження практики ESG має свої переваги і виклики для українських компаній під час воєнного часу (рис. 2).

Уряд України та бізнес-спільнота мають спільно працювати над вирішенням цих викликів та сприяти впровадженню практики ESG в українській комерційній сфері, навіть в умовах воєнного часу. В кінцевому підсумку, цей підхід може забезпечити більш сталу та стійку економіку для майбутніх поколінь.

У воєнний період, особливо в умовах конфлікту, роль державних інституцій, у стимулюванні українських компаній впровадження практики ESG можна розглядати з кількох аспектів:

1. **Забезпечення безпеки:** Державні інституції мають захищати українські компанії від агресії та загроз безпеки, що може сприяти реалізації практики ESG. Забезпечення стабільного економічного середовища і зменшення ризиків допомагають компаніям зосередитися на практикуванні принципів екологічної сталості, соціальної відповідальності та управління корпоративною етикою.

2. **Підтримка фінансування:** У воєнний період, коли фінансові ресурси можуть бути обмежені,

державні інституції можуть надавати фінансову підтримку українським компаніям, які практикують ESG. Це може включати кошти на впровадження екологічних ініціатив, соціальних програм або навіть забезпечення кредитів під низькі проценти.

3. **Легалізація й стимулювання:** Державні інституції можуть приймати законодавчі акти або регуляторні положення, що стимулюють практику ESG, шляхом надання податкових пільг, преференцій для компаній, які здійснюють екологічні або соціальні ініціативи, а також шляхом створення відповідних програм та фондів для розвитку цих практик.

4. **Залучення до співпраці:** Державні інституції можуть використовувати свої контакти та вплив для стимулювання українських компаній до участі в ініціативах ESG через партнерство з ними або надання консультативної підтримки. Це може включати посередництво в укладанні угод, введення внутрішніх політик ESG або навіть надання технічної та фінансової допомоги.

5. **Заохочення інновацій:** Державні інституції можуть створювати сприятливі умови для розвитку та імплементації інновацій українськими компаніями, які практикують ESG. Це може включати

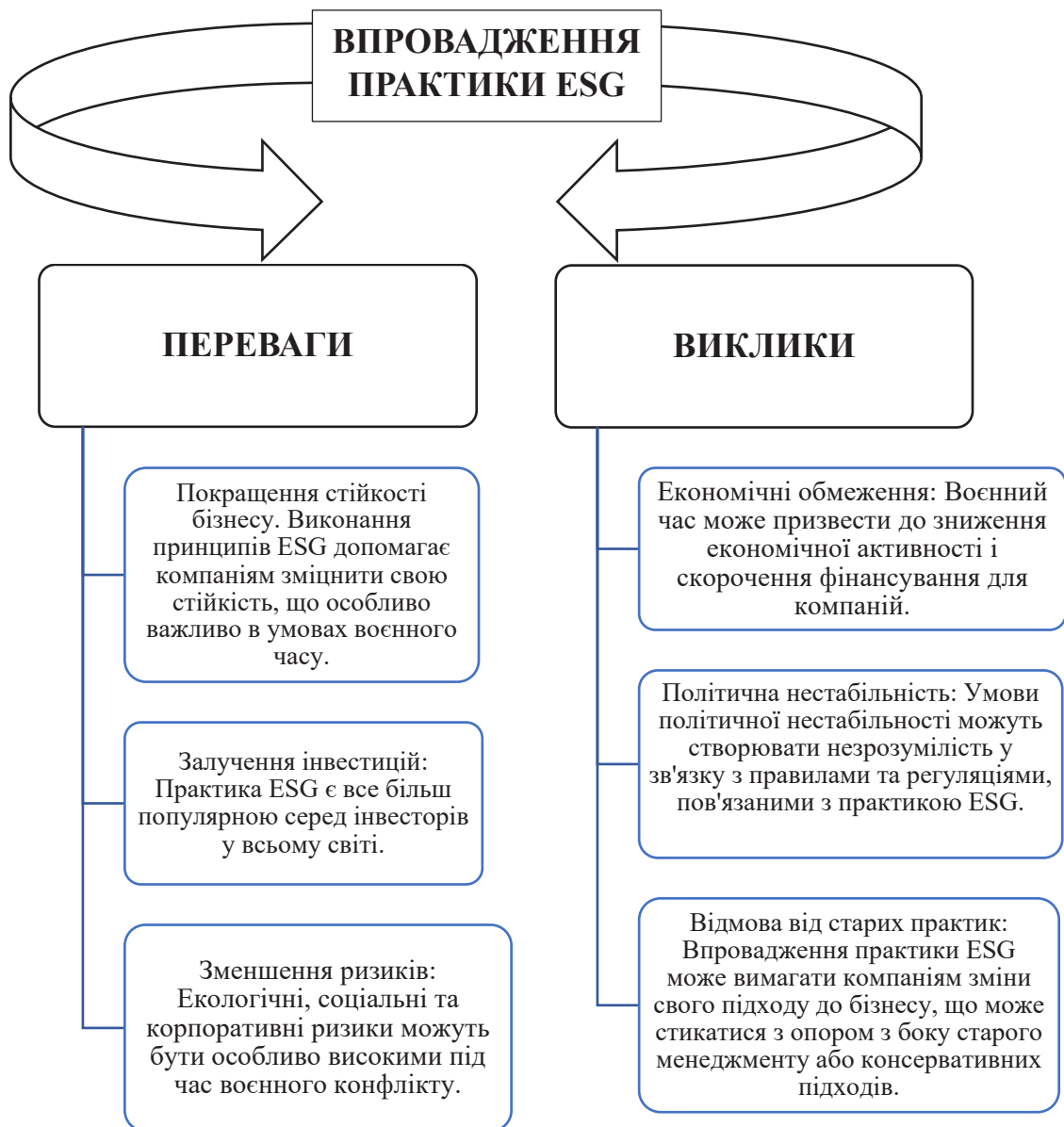

Рис. 2. Переваги та виклики впровадження практики ESG

Джерело: розроблено автором

підтримку дослідницько-розвідувальних проектів, надання доступу до нових технологій, інформаційної бази або навчальних програм.

Оцінка стійкості українських компаній в складних економічних умовах залежить від багатьох факторів, таких як галузь, в якій працює компанія, її фінансовий стан та менеджмент. Хочемо відзначити, що українські компанії продемонстрували стійкість в складних економічних умовах та воєнному періоді загалом.

За даними CSR-Ukraine [2], серед компаній, які демонструють найвищий рівень розкриття інформації за індексом КСВ, є компанії у сферах фінансів, інфраструктури, електропостачання, фармацевтики та харчових продуктів, металургійного експорту. Середній рівень розкриття інформації

українських компаній за цими показниками становить 32%, а компаній ТОП-10 – понад 60%. Як правило, компанії розкривають загальну корпоративну інформацію, інформацію про захист навколишнього середовища та інформацію про відносини з громадськістю. Найменш висвітлюваними, або, не пріоритетними для українських підприємств були: питання прав людини, впровадження ESG стандартів у ланцюг постачання та лідерство керівництва і бізнесу.

Дослідження стратегій або цілей ESG, опублікованих у звітах компаній, охоплюють 44,6% усіх середніх і великих компаній. Проте порівняно з 2022 роком рівень розкриття інформації за критерієм «Інтеграція цілей сталого розвитку в ESG-стратегію/цілі (зобов'язання) компанії» зріс вдвічі.

Середній рівень розкриття інформації українських компаній за індексом ESG становить: за соціальними параметрами – 26,4%; екологічні параметри – 36,6%; а за параметрами корпоративного управління – 27,7% [2].

Зважаючи, що впровадження практик ESG українськими компаніями в умовах війни ще більше зупинило розкриття інформації пропонуємо розробити алгоритм оцінки рівня впровадження практик ESG українськими компаніями шляхом розрахунку показників з метою відстеження відхилень, їх фіксації та прийняття управлінських рішень для їх усунення.

Моніторинг показників ESG має здійснюватися за принципом зворотного зв'язку як методу впливу результатів діяльності системи на визначення структури та необхідних обсягів затрат вхідних ресурсів [6].

В результаті, загальна схема оцінки як основи покращення рівня впровадження практики ESG виглядатиме наступним чином (рис. 3).

Як бачимо, запропонована схема оцінки як основи покращення рівня впровадження практики ESG українськими компаніями в умовах війни має певне практичне застосування. За допомогою даної оцінки можна оцінити рейтинг компанії, дослідити недоліки їх діяльності в соціальній сфері, запропонувати напрями покращання соціальної спрямованості у роботі компанії та визначати заходи для підвищення рівня практики впровадження ESG.

Висновки з проведеного дослідження. Зважаючи на проведене дослідження, уточнимо наукову новизну одержаних результатів, що полягає в впровадженні практики ESG в діяльність українських компаній у воєнний час та її вплив на економічний розвиток країни загалом:

– визначення основних понять та принципів практики ESG українських компаній, дозволило їх адаптувати під умови воєнного конфлікту та

Рис. 3. Запропонована схема оцінки як основи покращення рівня впровадження практики ESG

Джерело: розроблено автором

запропоновано інструментарій для визначення середовищного, соціального та корпоративного впливу компаній та адаптацію існуючих підходів до нових умов;

– запропонована схема оцінки – як основа покращення рівня впровадження практики ESG українськими компаніями в умовах війни, включає аналіз впливу практики ESG на покращення підтримки програм відновлення навколишнього середовища, допомоги постраждалим від війни спільнотам та забезпечення прозорого корпоративного управління в умовах воєнного конфлікту.

Окрім цього, дане дослідження може враховувати унікальне соціальне і політичне середовище України, пов'язане з війною. Такий контекст може створити особливі виклики та можливості для впровадження практики ESG, які потребують детального вивчення та аналізу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Alda, M. ESG fund scores in UK SRI and conventional pension funds: Are the ESG concerns of the SRI niche affecting the conventional mainstream? *Finance research letters*, no. 36. DOI: 10.1016/j.frl.2019.101313
2. CSR-Ukraine (2023). URL: <https://csr-ukraine.org/news/ukrainskiy-biznes-i-viyina-unikalni>
3. UN (2015). Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution Adopted by the General Assembly on 25 September 2015, 42809, 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13398-014-0173-7.2>
4. Кіржецька М., Кіржецький Ю. Актуальні аспекти сталого бізнесу за ESG стандартами в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». 2022. № 6. С. 32–40. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2022.02.032>
5. Педро Матос. ESG-принципи та відповідальне інституційне інвестування у світі : Критичний огляд досліджень / пер. з англ. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 88 с.
6. Чупріна М.О., Жалдак Г.П. Світові тренди в сфері розвитку корпоративної відповідальності. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8365>

REFERENCES:

1. Alda, M. (2020) ESG fund scores in UK SRI and conventional pension funds: Are the ESG concerns of the SRI niche affecting the conventional mainstream? *Finance research letters*, no. 36. DOI: 10.1016/j.frl.2019.101313
2. CSR-Ukraine (2023). Available at: <https://csr-ukraine.org/news/ukrainskiy-biznes-i-viyina-unikalni>
3. UN (2015) Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Resolution Adopted by the General Assembly on September 25, 2015, 42809, 1–13. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13398-014-0173-7.2>
4. Kirzhetska M., Kirzhetskyi Y. (2022). Aktualjna aspekty stalogho biznesu za ESG standartamy v Ukrajinі [Current aspects of sustainable business according to ESG standards in Ukraine]. *Visnyk Naciona-ljnogho universytetu "Lvivjsjka politekhnika". Serija "Problemy ekonomiky ta upravlinnja"*, no. 6, pp. 32–40. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2022.02.032>
5. Pedro Matos (2020) ESG-pryncypy ta vidpo-vidaljne instytucijne investuvannja u sviti: Krytychnyj oghljad doslidzhenj [ESG Principles and Responsible Institutional Investing in the World: A Critical Review of Research]; per. z anghl. Lviv: Vydavnyctvo Lvivjskoho politekhniky, 88 p.
6. Chuprina M., Zhaldak Gh. (2020) Svitovi trendy v sferi rozvytku korporatyvnoji vidpovidaljnosti [Global trends in the field of corporate responsibility development]. *Efektyvna ekonomika*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8365>